

Bilkei Irén

HATALMASKODÁSI ESETEK A ZALAI KONVENTEK MOHÁCS UTÁNI HITELESHELYI OKLEVELEIBEN

A kettős királyválasztás (1526) és az ország három részre szakadásának (1541), valamint a török hódoltság kezdeti éveinek anarchikus viszonyai között mindennaposá váltak az addig sem ritka erőszakos cselekmények. Hatalmaskodás (*potentia, actus potentiarius*) alatt minden olyan magánbüntetést értettek, amelynek során valaki hatalmával, testi erejével visszaélve más tulajdonában, testi épségében kárt tett vagy jogait korlátozta. Ez az erőszakkal történő akaratérvényesítés a középkorban jogtalan és törvénytelen volt, de nem számított büntettnek. Az ügyben indított per folyamán fogott bírák (*arbitri seu probi homines*) közreműködésével egyezsége akarták kényszeríteni a feleket.¹

A hatalmaskodások jogi hátterét a kutatás már feltérképezte: ezeket az erőszakos cselekedeteket kordában kellett tartani és a büntetőjog hatálya alá vonni, ez a folyamat már 1526 előtt elkezdődött. Zsigmond király 1427. évi törvénye részletezte a hatalmaskodás eseteit: gyilkosság, nőrablás, nemesi házak lerohanása, birtokfoglalás, nemesek bántalmazása.²

A Mohács utáni zavaros időkben a törvényhozás kénytelen volt állandóan megújítani a hatalmaskodók elleni jogszabályokat. Az 1527. évi decretum 5. cikkelye rendelkezett arról, hogy minden hatalmaskodást rövid perbehívással (*breves brevium*) el kell bírálni 15 napon belül.

1542 tavaszán a Besztercebányán tartott országgyűlés arról is hozott törvényt, hogy a Habsburg Ferdinánd királytól való elpártolás miatt eladományozott, elzálogosított birtokokat eredeti tulajdonosaiknak vissza kell adni. (1542. évi VI. tc.) Ennek a törvénynek sokan erőszakkal akartak érvényt szerezni.³

¹ Tringli István: A hatalmaskodás a középkorban. Szellem és tudomány, 11. sz., 2020. különszám: Bonarum cultores artium. A Miskolci Egyetem Bölcsészettudományi Karának kutatói almanachja. 679–686. (a továbbiakban Tringli, 2020.); Kőfalvi Tamás: „a rosszat rosszal tetézve” Hatalmaskodási esetek a középkori Dél-Dunántúlon. Szeged, 2006.

² Tringli István: Hatalmaskodás. In: Magyar Művelődéstörténeti Lexikon. Középkor és kora újkor. Főszerk. Kőszeghy Péter. IV. köt. Budapest, 2003. 49. (a továbbiakban Tringli, 2003.); Tringli István: A középkori hatalmaskodások törvényes alapjai. In: Testimonio litterarum. Tanulmányok Jakó Zsigmond tiszteletére. Szerk. Dáné Veronka – Lupescuné Makó Mária – Sipos Gábor. Kolozsvár, 2016. 409–417. (a továbbiakban Tringli, 2016.)

³ Lásd Tringli, 2003., Tringli, 2016.

A hatalmaskodás jelensége az okleveles gyakorlatban is tükröződött: a zalavári és a kapornaki bencés konventek Mohács utáni külső hiteleshelyi tevékenységének nagy részét a hatalmaskodási ügyekben keletkezett idéző oklevelek kézbesítése jelentette. A hatalmaskodások kivizsgálása azonos módon történt, a panaszos kérésére a főméltóság vagy egyéb hatóság mandatumot intézett a hiteleshelyhez, amely kiküldte hites testimoniumát,⁴ aki a helyszínen tájékozódott, ahol jegyzeteket készített, majd visszaterve jelentést írt, amit elküldtek a mandatum kibocsájtójának.⁵ A tapasztalat szerint a vizsgálatok majdnem mindig megerősítették a panaszos igazát, ami arra utalhat, hogy az ügynek az adott oklevél előtt is voltak előzményei.⁶

A hatalmaskodási esetekkel kapcsolatban keletkezett oklevelekből megismert adatok alapján bemutatható ennek a nagyon összetett jogi kategóriának néhány jellemzője.

1. Az elkövetés időpontját néha pontos nappal, néha a *circa* kifejezéssel határozták meg. A besztercebányai törvények (1542) érvénybe lépése után figyelhető meg, hogy a hosszú évekkel ezelőtt megtörtént ügyeket is elővették. Devecseri Choron András 1545-ben, 13 évvel a hatalmaskodások elkövetése után vádolta meg Török Bálint családját Devecser *oppidum* felégetése miatt és kért kártérítést Hagymási János özvegyétől és fiaitól a Veszprém megyei birtokokon elkövetett hatalmaskodások miatt.

Török Bálint egyedül maradt feleségének, Pemflinger Katalinnak és a Tóti Lengyel családnak Szigliget váráért 1541 után folytatott küzdelme hatalmaskodások sorát szülte.⁷

2. A hatalmaskodások értelmi szerzői között Zala megye nemesi társadalmának minden rétege jelen volt. A főurak közül Csáktornyai Ernuszt János, Batthyány Ferenc és az Alsólendvai Bánffy család minden tagja. A jómódú köznemesség egyik legfontosabb családja, a Gersei Pethők hírhedtek voltak erőszakosságukról, szinte minden birtokszomszédjukkal konfliktusba keveredtek. A legismertebb történet szerint Kecseti Márton, veszprémi püspökkel is folyamatosan harcban álltak. A kettős királyválasztás korában a püspök emberei elfoglalták a Pethők Tátika várát, amiért a Pethők bosszút álltak, 1541 végén megtámadták és kifosztották a püspök Egerszeg mezővárosát.⁸ Emellett a család tagjai egymás ellen is hatalmaskodtak és családi viszályaikat erőszakkal próbálták meg rendezni. Ennek az is állhatott a hátterében, hogy a

⁴ Testimonium: a hiteleshely szerzetese, akinek személye a jogügyleteknél biztosította a hitelességet.

⁵ Bilkei Irén: A zalavári és a kapornaki konventek hiteleshelyi tevékenysége a Mohács utáni évtizedekben. In: *Loca credibilia. Hiteleshelyek a középkori Magyarországon.* Szerk. Fedeles Tamás – Bilkei Irén. Pécs, 2009. 87–130.

⁶ Tringli, 2020.

⁷ Bessenyei József: *Enyingi Török Bálint.* Budapest, 1994. XXVI–XXVII.

⁸ Bilkei Irén: A zalavári és a kapornaki konventek hiteleshelyi levéltárainak oklevélregesztái, 1542–1544. Zalaegerszeg, 2002. (a továbbiakban Bilkei, 2002.) nr. 215.

Pethő család egyik ága a kettős királyválasztás harcaiban Ferdinánd, a másik pedig Szapolyai oldalára állt.⁹

Családi viszály máskor is vezetett erőszakhoz, a hegyesdi vár Mezőlaky Ferenc feleségének, Ákosházi Sárkány Margitnak a hozománya volt, de 1544-ben, húsvét táján Margit apja, János, amikor veje távol volt a vártól, fegyvereseivel visszafoglalta azt. Amikor Mezőlaky ezért panaszt tett, a vita eldöntésére Ferdinánd király köztudományvételt rendelt el, ami Mezőlakyt igazolta.¹⁰

A Mohács utáni évtizedekben megfigyelhető jelenség, hogy a Zala megyét folyamatosan befolyása alatt tartó Nádasdy Tamás, akkor országbíró, és a megye főispáni tisztségét akkor viselő Alsólendvai Bánffy László és István között meglévő politikai feszültség és érdekellentétből adódó konfliktusok familiárisaikra is kihatottak és kölcsönös hatalmaskodásokban nyilvánultak meg.¹¹ Több példa is van arra, hogy a Bánffyak megtámadták a Nádasdy familiárisokat. A Nádasdy familiáris Háshágyi Dénes özvegyének panasa szerint az ellenlábás Alsólendvai Bánffyak, 1541-ben a megyegyűlés idején betelepettek Katalin asszony kehidai kúriájába, és ott garázdálkodtak, még a kert gyümölcsfáit is elpusztították.

Természetesen a főúri vagy akár köznemesi megbízók nem személyesen követték el az erőszakos cselekedeteket, hanem szolgálattevőiket vagy jobbágyaikat küldték, *compluribus hominibus et servitoribus manibus armatis et potenciariis (sok emberrel, fegyveres szolgálókkal)* fogalmazták meg sok esetben az oklevelek.¹²

Arra is vannak példák, hogy a megye hivatalban levő tisztségviselői, a főispánok vagy az alispánok, vagy országos hivatalt viselő nemesek hatalmaskodtak.

3. A hatalmaskodások elszenvedői bármely társadalmi csoportból kikerülhettek, de leginkább jobbágyok voltak, *coloni miseri sive iobagiones (szerencsétlen parasztok vagy jobbágyok)*, ahogy egy oklevél fogalmaz.

A korszak zavaros közállapotai miatt megszorodtak az úton levők elleni támadások. Több esetben arról szólnak az oklevelek, hogy a török fogságból kiváltott embereket támadták meg és rabolták ki, vagy éppen az adószedésből visszatérő tisztségviselőket. A bizonytalan időkben a védtelen egyházi birtokok vagy az egyházi tizedszedők elleni támadások is megszorodtak.¹³

⁹ Megyei köznemesi társadalom a Mohács utáni évtizedekben. Zala megye negyedszázada a Habsburg-uralom kezdetén (1526–1550). Századok, 2011. 5. sz. 1148–1182. (a továbbiakban Bilkei, 2011.)

¹⁰ Bilkei, 2002. nr. 345.

¹¹ Bilkei, 2011. 1175.

¹² Tringli István: Segítők a középkori hatalmaskodásokban. In: Ünnepi kötet dr. Blazovich László egyetemi tanár 70. születésnapjára. Főszerk. Homoki-Nagy Mária. Szeged, 2013. 692–713.

¹³ Ezzel a kérdéskörrel bővebben foglalkozik a szerkesztés alatt lévő, Egyházi birtokok elleni hatalmaskodások a 15–16. századi veszprémi egyházmegyében című tanulmányom, amely A veszprémi egyházmegye múltjából című kötetben jelenik meg.

A bizonytalan idők a külső hiteleshelyi tevékenységet is befolyásolták, gyakorivá váltak a hiteleshelyi kiküldöttek elleni támadások. Jellemző példa Nádasdy Tamás 1547. november 2-án a kapornaki konventhez címzett mandatumában: a veszprémi apácák panaszt tettek, hogy Rátóti Gyulafi László, Palonyai Magyar Bálint és a Vásonkői Horváth testvérek familiárisai és szervitorai rátámadtak kenesei és sándori birtokaikra és ott erőszakoskodtak a jobbágyaikkal, az apácáknak pedig 700 forintnyi kárt okoztak. Az országbíró a szokásos módon megidézette őket a kapornaki konventtel. A mandatumra írt jelentés-fogalmazvány szerint az ügyben hites testimoni-umként eljáró Jakab szerzetes visszatérve jelentette, hogy Gyulafi Lászlót a csobánci vár alatt lévő malomból figyelmeztette, mert személyesen nem merte ...*quia per formidinem mortis nec personaliter... evocare ausus fuisset...* (...mivel a halálfélelem miatt személyesen nem merte megidézni...) Magyar Bálintnak sem merte személyesen bemutatni az idézést, mert tudta, hogy az ő várában, Szigligeten sok hajdú és gonosztevő van, akik őt biztosan megölnék, ahogy ez az elmúlt időkben megtörtént egy szerzetestársukkal, Fülöppel, akit egy eljárás során Szigliget várában néhány gazember halálra sebzett ...*nonnulli improbi letalibus vulneribus affecerunt...* (...néhány gazember halálos sebeket ejtett rajta...) – mondja el a történetet egy kapornaki hiteleshelyi oklevél.¹⁴

Hatalmaskodások nők kezdeményezésére is történtek, tudunk nőknek nők ellen elkövetett erőszakos cselekedeteiről is, de ők többnyire áldozatai voltak az erőszaknak.¹⁵ Több hatalmaskodásban bukkant fel Alsólendvai Bánffy János özvegyének, Ormosdi Székely Margitnak a neve elrendelőként. A nők ellen elkövetett hatalmaskodások változatos képet mutatnak: a nemes lányt elrabolták, hogy házasságra kényszerítsék, az újdonsült feleségtől elrabolták az aranygyűrűt, a várandós nemesasszony elvetélt a félelemtől a kúriájukat ért támadás során, vagy éppen a várúrnő szolgálóit ejtették fogságba. Természetesen az özvegyek még inkább ki voltak téve a támadásoknak, pl. 1545-ben Hosszútóti Farkas özvegyét, Sárát férje temetése után szinte azonnal kiforgatták a birtokjogaiból.

4. A hatalmaskodások okai egyértelműnek tűnnek még akkor is, ha az oklevelekben többnyire a közhelyszerű *nescitur unde motus*, azaz „nem tudni milyen okból” formula szerepel.

Az oklevelek tanúsága szerint elvittek *omnia mobilia*, azaz „minden mozdíthatót”. Hatalmaskodás tárgya lehetett mindenfajta ingóság, ami változatos kifejezésekkel tűnik fel az oklevelekben: *universae res et clenodia domus* (mindenféle dolog és házi fel-

¹⁴ Bilkei Irén: A zalavári és a kapornaki konventek hiteleshelyi levéltárainak oklevélregesztái, 1545–1548. Zalaegerszeg, 2008. (a továbbiakban Bilkei, 2008.) nr. 491.

¹⁵ Kőfalvi Tamás: A hatalmaskodás büne és a nők a középkori Magyarországon. Palimpszeszt, 21. sz. 2004. április

szerezés), bona mobilia et utensilia (mozdítható dolgok és használati tárgyak), res domesticae (háztartási eszközök).

A termelőeszközök, igás- és haszonállatok, különösen lovak és marhák, élelmiszerek, mezőgazdasági termények, bor nagy mennyiségben, értékes vagyontárgyak (bútorok, ruhaneműk, ékszerek stb.) elrablásának oka az anyagi haszonszerzés volt. Egy rablási esetből pl. megismerhetők egy paraszti háztartás tárgyai.¹⁶ Kézpénzt gyakran az adó beszédése után raboltak az adószedőktől.

Érdeemes azt a lehetőséget is számba venni, hogy a Mohácsot követő évtizedekben a vagyonukat erőszakkal gyarapítani szándékozó hatalmaskodókat azért is vezette a pénzszerzésnek ez a (törvénytelen) módja, hogy lakóhelyeik megvédésére nagyobb lehetőségeik legyenek.¹⁷

Ritkán, de előfordulnak nem mindennapi tárgyak is az elrabolt tárgyak között, pl. könyvek, egy Biblia, egy latin szótár és egy postillás könyv, vagy az adott birtokokra vonatkozó oklevelek.

A fegyverek elrablása, hasonlóan a birtoklásukhoz, a nemesek számára szimbolikus jelentőséggel is bírhatott.

Néhány esetben a termelés akadályozása lehetett a cél, pl. a malomkövek széttörésével, a gyümölcsfák tönkretételével, 28 gesztenyefa kivágásával, az éretlen gyümölcsök leverésével vagy a káposztapalánták tönkretételével.

A hatalmaskodások további gyakori oka lehetett a személyek elleni bosszú, de sokan váltak áldozattá véletlenül is. A személyek ellen elkövetett leggyakoribb hatalmaskodás a fogságba ejtés volt, erre van a legtöbb példa. A foglyokért többnyire váltásdíjat követeltek.

Nincs igazán magyarázat arra, hogy valakit először vendégségbe hívtak, majd onnan hazafelé tartva agyba-főbe verték, vagy éppen borbélytól vagy kirurgustól hazafelé tartva verték meg. Gyakran úgy megverték a károsultat, hogy sokszor szenvedett maradandó sérülést, megsántult, vagy kiveték a fogait. A testi sértések gyakran halálösszá váltak, jóllehet a szándékosság általában nem igazolható. Az erőszak gyakran torkollott tragédiába, ez valószínűleg nem számított gyilkosságnak. Néha a támadásnak más, szomorú következményei is lehettek, pl. a megtámadott várandós nő a félelemtől elvetélt.

5. A Mohács utáni hatalmaskodási oklevelek diplomatikai vizsgálata különösebb újdonságot nem hoz. A középkorhoz képest talán annyi változás figyelhető meg, hogy ezekben az évtizedekben teljesen sematikusá váltak, gyakorlatilag az addig is használt formulás részeket illesztették egymás mellé az adott ügy konkrét adatainak

¹⁶ Bilkei, 2002. nr. 251.

¹⁷ R. Várkonyi Ágnes: Három évszázad Magyarország történetében, 1526–1790. 1. köt. A megosztottság évszázada, 1526–1606. Budapest, 1999. 108.

felhasználásával. A formulák állandósulásához valószínűleg az is hozzájárulhatott, hogy az ilyen ügyek száma rohamosan megnőtt. A *manibus armatis et potentiarius* (felfegyverkezve), vagy *potentia mediante* (erőszak alkalmazásával) elkövetett hatalmaskodás mellett sokszor szerepel a *mala malis accumulans* (a rosszat rosszal tetézve), ha a folytatólagosan elkövetett erőszakot akarták nyomatékosítani. Ritka, egyedi kifejezéseket használt Nádasdy Tamás országbíró notariususa abban az oklevélben, amelyben Mankóbüki Balog János és felesége, Ágota asszony panaszolták el, hogy környékbeli nemesek *male agendi licencia ducti animo quod deliberato et ex preconcepta malicia sathana* (a rossz elkövetésének a szándékától vezérelve és sátáni gaztettet elhatározva) rátámadtak mankóbüki nemesi kúriájukra, őket véresre verték.¹⁸

6. Végezetül megállapítható, hogy a hatalmaskodási oklevelek forrásértéke páratlan. Adatok nyerhetők a Mohács utáni Zala (és a Nyugat-Dunántúl) nemesi társadalmáról, a megyei nemesség politikai szerepéről, familiárisi és rokoni kapcsolatairól, valamint anyagi kultúrájáról. A korszak nemességének a vagyonát ingatlanokon kívül az ingó vagyontárgyai jelentették, ezért ezek hangsúlyosan jelennek meg a hatalmaskodási oklevelekben feltételezhetően nagyobb értékű kárt feltüntetve, mint a valóságos értékük.¹⁹

ADATTÁR

(a hivatkozott oklevelek regesztái)

1528. 03. 19. Falkosi Székely Pál és felesége panasza: Hahóti Gergely és János familiárisaikkal rátámadtak falkosi nemesi kúriájukra, őket megverték, a panaszos nyakáról letéptek egy ezüst reliquiát (kegytárgy, valószínűleg kereszt) 17 frt készpénzt és minden mozdíthatót elvittek. (*Bilkei, 1999.*²⁰ nr. 7.)
1528. 05. 03. Ebergényi Telekesi András özvegyének és fiainak panasza: Topos Ferenc jobbágysági fegyveresen felgyújtották az ő jánosházi kúriáját, kertjében tönkretették a gyümölcsfákat, 25 frt kárt okoztak. (Magyar szavak a szövegben: gymewlcheskerth aliter meheskert.) (*Bilkei, 1999.* nr. 18.)

¹⁸ Magyar Nemzeti Levéltár Zala Megyei Levéltára (a továbbiakban MNL ZML), XII. 1. A zalavári és a kapornaki konventek hiteleshelyi levéltára (a továbbiakban XII. 1. hh.) nr. 295.

¹⁹ Bilkei Irén: A zalai köznemesség tárgyi kultúrája, életmódja a 16. századi hiteleshelyi oklevelek alapján. Levéltári Szemle, 2002. 1. sz. 10–22.; Bilkei, 2011. 1147–1149., 1181.

²⁰ Bilkei Irén: A zalavári és a kapornaki konventek hiteleshelyi levéltárainak oklevélregesztái, 1527–1541. Zalaegerszeg, 1999. (a továbbiakban Bilkei, 1999.)

1528. 05. 12. Dabronyi László panasz: Szalapai Fodor András fegyveres familiárisaival elrabolt a panaszos apjától egy felszerszámozott lovat, a panaszost megverték, majd elfoglalták kisdabronci kúriáját. (*Bilkei, 1999. nr. 20.*)
1528. 07. 06. Szompácsi Gáspár és Pál hatalmaskodott Szentpáli Móric Mihály birtokán, majd a felperest elfogták és bezárták Kávási Kristóf boncodföldi kúriájába, ahol étlen-szomjan tartották, és váltságdíj ellenében engedték szabadon. (*Bilkei, 1999. nr. 27.*)
1528. 07. 09. Szabari Püspök Mátyás özvegyének panasz: rokona, Püspök György rátámadt több birtokára, bort és terményeket rabolt, és elvitte a jobbágyoktól éppen beszedett adót. (*Bilkei, 1999. nr. 28.*)
1528. 11. 20. Treffeni Piers János panasz: Csáktornyai Ernuszt János rátámadt délvidéki birtokaira, elfoglalta toronyi nemesi kúriáját, majd ezeket Batthyányi Ferencnek adta át használatra. (*Bilkei, 1999. nr. 37.*)
1536. 04. 11. Ákosházi Sárkány János panasz: Gersei Pethő János megtámadta az ő hegyesdi várát és vállusi erdejét, ezen kívül feleségét, Alsólendvai Bánffy Petronellát éppen az esküvőjén támadta meg keszthelyi házában, és elraboltatta két aranygyűrűjét. (*Bilkei, 1999. nr. 130.*)
1539. 04. 15. Szentandrás Montor Tamás özvegye Ákosházi Sárkány Anna panasz: Alsólendvai Bánffy István nádor özvegye, Ormosdi Székely Margit és fia, István rátámadtak az ő szentandrás birtokára és onnan ruhaneműket, bútorokat és okleveleket raboltak el, majd felgyújtották nemesi kúriáját. (*Bilkei, 1999. nr. 159.*)
1541. (pontos dátuma hiányzik) Szántói Botka Miklós panasz: a baki vásárra tartó jobbágyait a Pölöskei Ördögök servitorai fegyveresen megtámadták, egyiküket úgy megverték, hogy egyik lábára megsántult, a másikkal pedig kiverték két fogát. Ugyanebben az időben Zalában több más rablást is elkövettek. (*Bilkei, 1999. nr. 197.*)
1543. 01. 19. Gersei Pethő Péter panasz: Mihály nevű rokona megtámadta Keszthely mezővárosát és Rezi birtokát. (*Bilkei, 2002. nr. 219.*)
1543. 02. 15. Alsólendvai Bánffy László zalai főispán panasz: Háshágyi Ferenc familiárisaival az ő Szentgyörgy birtokán kiraboltatta 24 jobbágyát és felégették Alsólendva mezőváros egy részét. (*Bilkei 2002. nr. 223.*)
1543. 02. 18. Mindszenti Montor Magdolna panasz: Ormándi István és János 12 hordó bort rabolt el tordafalvi birtokáról, Bánffy János özvegye, Székely Margit pedig a panaszos mindszenti kúriáját raboltatta ki, Bánffy István pedig több birtokát elfoglalta. (*Bilkei, 2002. nr. 227. és 228.*)
1543. 02. 27. Pozsegai Skaricza Mátyás panasz: Alsólendvai Bánffy János özvegye, Székely Margit és fia, István elraboltatott tőle 8 lovat és fegyvereket (*arma bellica*).(*Bilkei, 2002. nr. 235.*)
1543. 02. 27. Csébi Pogány Gáspár panasz: Kányaföldi Kerecsenyi Mihály és László elraboltak tőle egy kis ágyút (falconeta). (*Bilkei, 2002. nr. 236.*)

1543. 03. 14. Háshágyi Dénes özvegye, Kerecsenyi Katalin panasza: 1541-ben, a megyegyűlés idején az Alsólendvai Bánffyok az úrnő kehidai birtokán hatalmaskodtak az ő kúriájában, még a kert gyümölcsfáit is elégették. (*Bilkei, 2002. nr. 240.*)
1543. 04. 05. Ákosházi Sárkány Bernát panasza: rokona, Sárkány Antal erőszakkal elfoglalta szerdahelyi, gutorföldi és hahóti birtokait. (*Bilkei, 2002. nr. 245.*)
1543. 04. 07. Béri János és Csabi Bazsó András panasza: Csabi Farkas elfoglalta a panaszosok béri castellumát, élelmiszereket, fegyvereket és házi felszerelést raboltak el. (*Bilkei, 2002. nr. 246.*)
1543. 04. 13. Csébi Pogány Gáspár panasza: Alsólendvai Bánffy István hatalmaskodott az ő Tompa és Gyertyánág nevű birtokain, jobbágysai holmijait raboltatta el. (*Bilkei, 2002. nr. 251.*)
1543. 05. 07. Török Bálint feleségének, Pemflinger Katalinnak és fiának, Jánosnak a panasza: Tóti Lengyel Boldizsár elfoglalta tőlük Szigliget várát. (*Bilkei, 2002. nr. 267.*)
1543. 05. 09. Semjén András özvegye, Krisztina panasza: Szentmiklósi Damonyai Péter és társai az úrnő homokkomáromi nemesi kúriájából elrabolták Orsolya nevű lányát és őt Szentmiklós birtokon házasságra kényszerítették. (*Bilkei, 2002. nr. 269.*)
1543. 05. 09. Semjénföldi Semjén András özvegye Krisztina panasza: Szentmiklósi Damonyai Péter jobbágysai az ő homokkomáromi birtokán hatalmaskodtak, feldúlták a halastavát, majd egy másik alkalommal egy jobbágysát halálra verték. (*Bilkei, 2002. nr. 270.*)
1544. 03. 14. Pozsegai Skaricza Mátyás panasza: Bánffy István özvegye Székely Margit elhajtatta nyolc lovát. (*Bilkei, 2002. nr. 307.*)
1544. 04. 06. Nádasdy Tamás panasza: Alsólendvai Bánffy László az ő Zalavár castrumából a jobbágysok állatait elraboltatta. Bánffy László nem fogadta el a fogott bírák ítéletét. (*Bilkei, 2002. nr. 312.*)
1544. 04. 20. Bodoni Pósa György prothonotarius personalis presentie panasza: amikor édesanyja, Magdolna a török fogságból kiszabadulva, hazafelé utazva, Petend falunál Vásonkői Horváth Péter familiárisa megtámadta őt és elrabolta tőle a kocsiját, három lovát és ruhaneműket. (*Bilkei, 2002. nr. 315.*)
1544. 08. 06. Bercsini Ember Mihály panasza: Nádasdy Tamás országbíró megbízásából Rajky István alországbíró fegyveresekkel megtámadta a panaszos Keresztúr nevű birtokát, az ottani nemesi kúriát kirabolták, várandós felesége pedig az ijedségtől elvetélt. (*Bilkei, 2002. nr. 328.*)
1544. 08. 20. Mezőlaky Ferenc litteratus panasza: apósa, Ákosházi Sárkány János távollétében erőszakkal kizárta őt a hozományul szerzett Hegyesd várából. (*Bilkei, 2002. nr. 331.*)
1544. 10. 06. Heteyi János panasza: Mihályházi László és felesége a panaszos Mihályháza birtokán kivágott 28 gesztenyefát. (*Bilkei, 2002. nr. 342.*)

1544. 12. 04. Alsólendvai Bánffy István panasza: rokona, László lendvai udvarbírája az ő Hotica nevű birtokán kirabolta nemesi kúriáját, ahonnan nagy mennyiségű élelmiszert elvitetett, egy másik alkalommal pedig egy jobbágyát annyira bántalmazták, hogy az belehalt sérüléseibe. (*Bilkei, 2002. nr. 346.*)
1545. 03. 04. Hosszútóti Bernát özvegye és lánya panasza: Hosszútóti Farkas, Sára asszony sógora férjének temetése után két nappal őt kiforgatta birtokjogaiból és elfoglalta a birtokait. (*Bilkei, 2008. nr. 351.*)
1545. 03. 23. Devecseri Choron András 13 évvel azelőtti hatalmaskodásokért tett panaszt Török Bálint ellen, aki fegyvereseivel megtámadta többek között az ő devecseri castellumát, a város egy részét pedig kirabolta és felégette. Most Török Bálint fiától kér kártérítést. (*Bilkei, 2008. nr. 353.*)
1545. 03. 24. Devecseri Choron András 13 évvel azelőtti hatalmaskodásokért tett panaszt Török Bálint és a Berekszői Hagymásiak ellen, akik Veszprém megyei birtokain hatalmaskodtak. Hagymási János özvegyétől és fiától kér kártérítést. (*Bilkei, 2008. nr. 354.*)
1545. 04. 19. Csepregi Kereki Máté panasza: a török fogságból hazatérve a Balaton gázlójánál Csobánci Gyulafi László familiárisaival megtámadta és minden dolgát elrabolta. (*Bilkei, 2008. nr. 363.*)
1545. 05. 27. Háshágyi Ferenc panasza: a Szentbalázsi Zele testvérek az ő erdeit és halastavait tették tönkre. (*Bilkei, 2008. nr. 381.*)
1545. 05. 31. Devecseri Choron András panasza: officialisát, a nem nemes Molnár Mátyást Tóti Lengyel Gáspár és Boldizsár familiárisai halálra verték. (*Bilkei, 2008. nr. 382.*)
1545. 06. 04. Háshágyi Dénes özvegye és fiainak panasza: Alsólendvai Bánffy János, majd özvegye, Székely Margit többször hatalmaskodtak birtokaikon, állatokat hajtottak el és kirabolták jobbágyaik házait. (*Bilkei, 2008. nr. 384.*)
1545. 09. 04. Székely Magdolna és Szécsi Margit panasza: a Gersei Pethők várnagyai és familiárisai elhajtották az úrnők állatait, amikor azok elkészáltak a birtokok határain kívülre. (*Bilkei 2008. nr. 402.*)
1545. 10. 17. Gordovai Fáncsi György és Nagy Mátyás panasza: amikor Kapornakra utazott, Csány faluban Csányi Ákos fegyveres emberei megtámadták és elvették a szekereiket. (*Bilkei, 2008. nr. 406.*)
1546. 04. 10. Nagydémi Répási Ferenc panasza: Békás György az elmúlt évben, amikor adószedés volt, az ő Veszprém megyei Gyirót birtokáról elhajtott 12 ökröt. Az ügy tisztázására köztudományvételt rendeltek el. (*Bilkei, 2008. nr. 423.*)
1546. 10. 27. Aszúvölgyi János özvegyének, Klárának a panasza: Bocsföldi Bebesi Osvát kirabolta az ő aszúvölgyi nemesi kúriáját, ökröket, bort, árpát, házi felszerelést és okleveleket vittek el és unam pixidem vulgo puskath (egy pixist, amit közönségesen puskának neveznek). (*Bilkei, 2008. nr. 447.*)

1547. 10. 25. Keresztúri Gyórfi Miklós panasz: Tárnoki Botka Miklós többször hatalmaskodott Pató nevű birtokán, jobbágyaival megölette testvérét, nővérét megverték, malmát megtámadták, és a malomköveket összetörték. (*Bilkei, 2008. nr. 487.*)
1548. 03. 13. Udvari Gergely Pál panasz: Vásonkői Horváth Péter és Gáspár vásonkői castellanusa fegyveresekkel a panaszos testvérét, aki éppen a nagyvázsonyi kirurgusnál sebeit gyógyíttatta, megtámadták és megölték. (*Bilkei, 2008. nr. 499.*)
1548. 05. 14. Pölöskei Ördög László özvegye Katalin panasz: Ördög Mátyás és Csabi Fülöp megtámadták Pölöske várát, Katalin úrnő szolgáló lányait foglyul ejtették, a vár őrzőit halálosan megsebesítették, ezenfelül még a rosszat rosszal tetézve (*mala malis accumulans*) kirabolták a vár lakóit és a zsákmányt közprédára bocsátották. (*Bilkei, 2008. nr. 516.*)
1548. 05. 15. Berekszói Hagymás Péter panasz: Gersei Pethő János, Zala megye alispánja a panaszos Udvarnok birtokon lévő házára és szőlőhegyére támadt. (*Bilkei, 2008. nr. 518.*)
1548. 09. 01. Chernelházi Chernel Ambrus, Luka János és Gabics András, ez utóbbiak pécsi polgárok panasz: 1543-ban Pécsről menekülve Chernelházára tartva Zalában a Bak és Szentgrót között a közúton Csabi Farkas emberei rájuk támadtak és minden mozdítható, nagy értékű holmijukat elrabolták, Chernel Ambrust pedig megkötözve az erdőben hagyták. (*Bilkei, 2008. nr. 539.*)
1548. 10. 27. Rátóti Gyulafi László panasz: Gersei Pethő János zalai alispán fegyvereseivel a panaszos Kakas Ferenc nevű szervitorát Tátika várába hurcolták, majd ott megölték. (*Bilkei, 2008. nr. 553.*)
1548. 11. 07. Csányi Márton panasz: egy jobbágyát, aki a kapornaki borbélynál gyógyíttatta magát, jóllehet semmi rosszat nem követett el, Markalházi Ferenc kapornaki castellanus foglyul ejtette és a kapornaki kolostorba záratta. (*Bilkei, 2008. nr. 558.*)
1548. 11. 08. Rádi Nagy Mihály panasz: amikor ő Szentgrótra utazott Éliás borbélyhoz, hogy a sebeit gyógyíttassa, a Hagymásiak familiárisai őt foglyul ejtették és a várba zárták, jóllehet semmi okuk nem volt rá. (*Bilkei, 2008. nr. 559.*)
1548. 12. 31. Szentmiklósi Damonyai Péter panasz: amíg ő török fogságban volt, Semjénföldi Semjén János özvegye, Krisztina és fiai többször hatalmaskodtak az ő homokkomáromi birtokán. (*Bilkei, 2008. nr. 582.*)
1549. 01. 04. Gersei Pethő Mihály panasz: négy évvel ezelőtt Szentgyörgyvár prefectusának, Kákonyai Kecskés Pálnak az emberei a panaszos jobbágyát, Fábrián Imrét, amikor az a Balaton mocsarának gázlójánál járt, megtámadták és a várba hurcolták, ahol az éhségtől és szomjúságtól, valamint a hidegtől tönkrementek a kezei és lábai. (*MNL ZML, XII. 1. hh. nr. 578.*)

1549. 07. 31. Pölöskei Ördög Gergely panasza: Csabi Bazsó György nem nemes officialisa, Tarnóci Péter őt vendégségbe hívta Tarnócra, majd a hazafele tartó úton megverette. (*MNL ZML, XII. 1. hh. nr. 925.*)
1562. Dely Tamás panasza: Szili Benedek emberei az ő isebori birtokáról állatok, termények és ruhák mellett három könyvet is elraboltak, egy Bibliát, egy latin szótárt és egy postillát. (*MNL ZML, XII. 1. hh. nr. 173.*)

